МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
На засіданні кафедри конституційного права
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2026 р.)

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИБОРЧЕ ПРАВО УКРАЇНИ», що викладається в межах першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності D 8 Право

Львів – 2026

Назва дисципліни	**Виборче право України**
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Січових Стрільців 14.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	юридичний факультет, кафедра конституційного права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань D Бізнес, адміністрування, право Спеціальність D 8 «Право»
Викладачі дисципліни	**Дубас Вікторія Василівна**, докторка філософії, доцентка кафедри конституційного права
Контактна інформація викладачів	кафедра конституційного права, к. 507, тел. +380322394161; доц. Дубас В.В. – viktoriia.dubas.lnu@gmail.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити, viktoriia.dubas.lnu@gmail.com,+380981730642
Сторінка дисципліни	https://law.lnu.edu.ua/course/vyborche-pravo-ukrainy
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна «Виборче право України» є завершальною вибірковою дисципліною спеціальності D8 «Право» для освітньої-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається в 5-ому семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Виборче право України» спрямована на формування у здобувачів системного розуміння виборів як основної форми безпосередньої демократії та виборчого права як окремої галузі права України. У межах курсу розглядаються теоретичні та конституційно-правові засади виборчого права, принципи виборів, основні види виборів та виборчих систем, особливості їх застосування в Україні, а також міжнародні стандарти демократичних виборів. Навчальна дисципліна побудована таким чином, щоб поєднати теоретичне вивчення виборчого права з аналізом законодавства, практики його застосування та актуальних проблем функціонування виборчих інститутів. Курс має на меті сформувати у здобувачів здатність аналізувати виборчо-правові норми та практичні ситуації, оцінювати відповідність виборчих процедур конституційним принципам і міжнародним стандартам, а також застосовувати набуті знання для розв'язання практичних проблем у сфері виборчих правовідносин.
Мета та цілі дисципліни	**Метою** вивчення навчальної дисципліни є формування системного розуміння виборів як основної форми безпосередньої демократії; засвоєння сучасної доктрини виборчого права, його принципів і міжнародних стандартів демократичних виборів; формування здатності застосовувати виборче законодавство та оцінювати виборчі процеси з позицій демократії, народовладдя, рівності та вільного волевиявлення.

	Цілі курсу спрямовані на опанування видів виборів і виборчих систем, їх особливостей та практики застосування в Україні; вивчення правового статусу його учасників та особливостей виборчого адміністрування; набуття навичок роботи з виборчим законодавством, судовою практикою та міжнародними стандартами; формування вміння аналізувати практичні ситуації, пов'язані з реалізацією і захистом виборчих прав, та обґрунтовувати правові позиції у виборчих спорах.
Література для вивчення дисципліни	**Нормативно та правові акти:** 1. Конституція України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96- %D0%B2%D1%80 2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036 3. Виборчий кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20 4. Закон України «Про державний реєстр виборців». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16 5. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text 6. Закон України «Про Центральну виборчу комісію» від 30 червня 2004 року № 1932-IV // Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text 7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text 8. CDL-AD (2004)003-e Report on Electoral Systems - Overview of available solutions and selection criteria adopted by the Venice Commission at its 57th Plenary Session (Venice, 12-13 December 2003). URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2004)003-e. 9. Кодекс належної практики у виборчих справах. Керівні принципи та Пояснювальна доповідь (CDL-AD(2002)23rev). URL : https://eos.cartercenter.org/uploads/document_file/path/279/CoE_Venice_Commission_Cod e_of_Good_Practice_UK.pdf 10. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи: пер. з англ. / За ред. Ю. Ключковського. – Вид. 2-е, випр. І доповн. – К., 2009. – 500 с. 11. CDL-AD (2007)008rev-cor-e Code of good practice on Referendums: *Venice Commision: Council of Europe.* URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2007)008rev-cor-e 12. CDL-AD (2016)018-e Opinion on the Amendments to the Law on elections regarding the exclusion of candidates from party lists adopted by the Council of Democratic Elections at its 55th meeting (Venice, 9 June 2016) and by the Venice Commission at its 107th Plenary session (Venice, 10–11 June 2016). *Venice Commision: Council of Europe.* URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)018-e

13. Checklist for compliance with international standards and good practices preventing misuse of administrative resources during electoral processes at local and regional level, CG32(2017)12, 20 March 2017. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. URL: https://search.coe.int/congress/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016807000d1
14. Ensuring greater democracy in elections. Parliamentary Assembly of the Council of Eurpe. Resolution 1897 (2012). URL: http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTMLen.asp?fileid=19121&lang=en
15. Observation of pre-term local elections in Ukraine, CPL(27)4FINAL, 15 October 2014. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. URL: https://rm.coe.int/1680718f05
16. Рішення Конституційного Суду України, судова практика та практика Європейського суду з прав людини у відповідності до курсу

Основана література:

1. Бориславська Олена. (2018). Вибори – [без]альтернативна основа демократії?. Український часопис конституційного права. №2(7). 12-19. DOI: https://doi.org/10.30970/jcl.2.2018.1
2. Вирішення виборчих спорів: підручник / Ю. Г. Барабаш, О. А. Губська, К. Еллена, В. С. Кобрин, Д. С. Ковриженко, О. О. Коцюруба, Б. С. Мохончук, П. В. Романюк, М .І. Цуркан, В.І. Чорненький; за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Київ: «АК-ГРУП», 2023. 416 с. URL: https://www.ifesukraine.org/wp-content/uploads/2023/10/ifes-ukraine-election - dispute-resolution-v1-2023-10-24-ukr.pdf
3. Дубас Вікторія. (2025). Зміни виборчого законодавства України: шлях до Європейського Союзу. Український часопис конституційного права. №4(37). 106-115. DOI: https://doi.org/10.30970/jcl.4.2025.6
4. Ключковський Ю. Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ : Ваіте, 2018. 908 с. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/8/401765.pdf
5. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія / Ю.Б. Ключковський; Нац. ун-т «Києво-Могилянська Академія». – К.: Час Друку, 2011. – 132 с.
6. Мохончук Б. С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження. Харків: Юрайт (2021).
7. Нестерович В.Ф. Виборче право України: Підручник. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 504 с.
8. Посібник з дизайну системи адміністрування виборів / Хелена Катт, Ендрю Елліс, Майкл Мейлі, Алан Волл, Пітер Вулф. Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам (International IDEA). 2016. URL: https://www.idea.int/sites/default/files/publications/electoral-management-design-revised- edition-UK.pdf
9. Посібник з розробки виборчих систем / Е. Рейнольдс, Б. Рейлі та ін. – Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам (International IDEA, Stokholm) / Пер. з англ. – К. : Нора-друк, 2003. – 168 с.

10. Шаповал В.М. Проблема демократичності виборчої системи у контексті рішень конституційного суду України. Вибори та демократія. 2008. № 4.

Додаткова література:

1. Дубас Вікторія, Костюніна Анастасія. (2024). Вибори та війна: виклики й можливості української демократії. Український часопис конституційного права. №3(32). 42-53. DOI: https://doi.org/10.30970/jcl.3.2024.4
2. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія. Національний університет «Києво-Могилянська Академія». К.: Час Друку. 2011. 132 с.
3. Ключковський Ю. Правова природа та зміст міжнародних виборчих стандартів. Український часопис конституційного права. 2019. No 2. С. 27-41. https://nbuv.gov.ua/UJRN/ukjourcoml_2018_2_6
4. Копинець Ю. Ю. Парламентські вибори у країнах Європейського Союзу у 2018 році: характеристика електоральних результатів та конфігурацій партійного ландшафту / Ю. Ю. Копинець // Політикус : наук. журнал. – 2020. – № 3. – С. 44–52.
5. Мохончук Б. С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с.
6. Натуркач Р.П., Бисага Ю.М., Бєлов Д.М. Виборче право в правовій системі України: Монографія. Ужгород: TIMPANI. 2015. 140 с.
7. Правова культура виборів в Україні: теорія і практика : Монографія / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, – 2006. – 156 с.
8. Тодика О.Ю. Народовладдя на трансформаційному етапі розвитку держави і суспільства: Монографія / За ред. О.В. Петришина, д-ра юрид. наук, проф., акад. АпрН України. – Х.: Право, 2007. – 480с.
9. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010. – 462 с.
10. Chudyk N., Teremetskyi V., Martseliak O., Velychko V., Martseliak S., Shamrai V. Legal Positions of the European Court of Human Rights on the Right to Free Elections and Their Influence on the Formation of a Democratic Electoral System. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol. 24, Special Issue 1, 1–9. URL: https://www.abacademies.org/articles/legal-positions-of-the-european-court-of-human-rights-on-the-right-to-free-elections-and-their-influence-on-the-formatio.pdf
11. Maurer, A.D. (2020). Digital technologies in elections - Questions, lessons learned, perspectives. Council of Europe Publishing. https://edoc.coe.int/en/elections/8156-digitaltechnologies-in-elections-questions-lessons-learned-perspectives.html.
12. Electoral System Design: The New International IDEA Handbook. URL: https://www.idea.int/sites/default/files/publications/electoral-system-design-the-new-international-idea-handbook.pdf#page8.
13. Electoral lists and voters residing de facto abroad, CG/2015(28)6FINAL, 13 March 2015. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. URL: https://rm.coe.int/1680719cfa

Інтернет джерела:

1. Президент України. URL: https://www.president.gov.ua/

	2. Верховна Рада України. URL: http://www.rada.gov.ua 3. Кабінет Міністрів України. URL: http://www.kmu.gov.ua 4. Конституційний Суд України. URL: http://www.ccu.gov.ua/ 5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : https://reyestr.court.gov.ua/ 6. Український часопис конституційного права. URL : https://www.constjournal.com/ 7. Європейська комісія «За демократію через право». URL : https://www.venice.coe.int/webforms/events/ 8. Democracy Index 2020: In sickness and in health? A report by the Economist Intelligence Unit. URL: https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2020/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 58 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу здобувач вищої освіти буде: **Знати:** - теоретичні основи виборчого права; - сутність виборчої системи та її типи; - основні етапи виборчого процесу; - особливості захисту виборчих прав та розгляду виборчих спорів. **Вміти:** - застосовувати юридичні категорії та поняття з галузевої дисципліни, працювати у малих групах, проявляти лідерські якості; - набути навиків критично мислити, правильно аналізувати типи виборчих систем, їх особливості у рамках українського та зарубіжного досвіду; - проводити правовий аналіз виборчого процесу та забезпечення практичної реалізації кожного етапу; - оцінювати ситуацію, розв'язувати проблеми та будувати ефективні аргументи щодо захисту виборчих прав суб'єктів виборчого права. **Набути навиків:** - підготовки актів правозастосування та письмових консультацій; - побудови системно-викладеної та ефективної правової позицій у виборчих спорах; - критичного мислення та демонстрування лідерських позицій у питаннях удосконалення виборчого законодавства.
Ключові слова	вибори, виборче право, виборча система, виборчі спори, виборчий процес, демократія, народовладдя, основоположні права і свободи людини, конституційні принципи
Формат курсу	Очний або дистанційний з урахуванням поточної ситуації
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем

Теми	**ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1: Доктрина виборчого права** Тема 1. Загальні положення виборчого права: поняття та джерела. Тема 2. Принципи виборчого права в Україні. **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2: Виборчі системи** Тема 3. Сутність, риси та типи виборчих систем. Тема 4. Виборчі системи в Україні. **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3: Конституційно-правове регулювання виборів в Україні** Тема 5. Загальнотеоретичні основи класифікації виборів. Тема 6. Особливості проведення виборів в Україні: суб'єкти, етапи, порядок. **ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4: Виборчі спори** Тема 7. Юридична відповідальність за порушення виборчого права. Тема 8. Особливості захисту виборчих права: позасудовий та судовий.
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру, комбінована форма здачі модуля у вигляді аналітичного есе.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі вищої освіти потребують базових знань з конституційного права, адміністративного права, конституційно-процесуального права основ теорії права та держави, достатніх для сприйняття категоріального апарату курсу та розуміння його джерел
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми: проектно-орієнтоване навчання, спільні розробки, дискусія, дебати, медіація, метод ситуацій). Переважатиме метод ситуацій та задач. Заняття проводяться за допомогою методу Сократа.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: • практичні/самостійні тощо: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • залік (залікове модульне завдання): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100. **Письмові роботи:** Очікується, що здобувачі виконають одну з видів письмових робіт (як-от: есе, вирішення кейсу, підготовка мультимедійної презентації). **Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної

	недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Відвідання занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. **Джерела.** Усі джерела, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. **Політика виставлення балів.** Враховуються бали набрані на поточному оцінюванні, самостійній роботі та бали підсумкового завдання. При цьому враховується присутність на заняттях та активність здобувача вищої освіти під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. **<u>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</u>**
Політика курсу щодо використання генеративного штучного інтелекту	Використання здобувачами генеративного штучного інтелекту під час вивчення дисципліни допускається як додаткового засобу за умови дотримання академічної доброчесності, самостійності виконання завдань і прозорості його використання. Генеративний штучний інтелект може застосовуватися для пошуку ідей, структурування матеріалу, граматичне редагування власного тексту, узагальнення опрацьованого матеріалу тощо. Використання генеративного штучного інтелекту не може замінювати самостійну роботу здобувача, зокрема аналіз Конституції України, законодавства, судової практики й наукових джерел, а також формування власної правової позиції та юридичної аргументації. Здобувач несе особисту відповідальність за зміст роботи, достовірність фактів, правильність юридичної аргументації та посилань на джерела. За необхідності здобувач має зазначити факт використання генеративного штучного інтелекту та мету його застосування. Порушення цих правил розглядається як порушення академічної доброчесності та може мати наслідки, передбачені політикою курсу й локальними актами Університету.
Питання до заліку	**Перелік запитань на залік може уточнюватись з врахуванням змін до законодавства:** 1. Виборче право: його аксіологічний та гносеологічні компоненти. 2. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права. 3. Місце та значення виборчого права у системі національного права. 4. Джерела виборчого права. Тенденції удосконалення виборчого законодавства в Україні. 5. Норми виборчого права: види норм та особливості застосування. 6. Ключові принципи виборчого права та їх роль. 7. Класифікація виборів у доктрині права.

	8. Стадії виборчого процесу в Україні: загальна характеристика. 9. Способи призначення виборів. 10. Територіальна організація виборів: утворення округів. 11. Види виборчих дільниць. 12. Діяльність органів публічної влади під час виборів. 13. Виборча інфраструктура: система виборчих комісії. 14. Особливості організації роботи виборчих комісій. 15. Конституційно-правовий статус Центральної виборчої комісії: гарантії незалежності. 16. Суб'єкти виборчого процесу: поняття та класифікація. 17. Реєстр виборців: особливості ведення та внесення змін під час проведення виборів. 18. Виборчі цензи. 19. Виборчі квоти як спосіб розподілу мандатів. 20. Виборчі технології: загальна характеристика під час підготовки та проведення виборів. 21. Аналіз системоутворюючих елементів виборчих систем. 22. Виборче права у міжнародно-правових актах та актах «м'якого права». 23. Мажоритарна виборча система: особливості та класифікація. 24. Пропорційні виборчі системи: види та специфіка застосування. 25. Змішана виборча система: уроки застосування. 26. Український досвід пошуку своєї моделі виборчої системи. 27. Виборчий процес при проведенні виборів глави України. 28. Особливості проведення виборів законодавчого органу України. 29. Місцеві вибори в Україні: досвід застосування пропорційної виборчої системи відкритих списків. 30. Пропозиції щодо удосконалення виборчого законодавства Президента України/ Верховної Ради України / місцевих виборів в Україні. 31. Відповідальність суб'єктів виборчого процесу: загальний огляд. 32. Види відповідальності за порушення виборчого права. 33. Позасудові методи врегулювання виборчих конфліктів. 34. Ефективність судового захисту виборчих прав громадян України. 35. Особливості судового розгляду виборчих справ: терміни та порядок виконання судових рішень. 36. Огляд судової практики у виборчих спорах на останніх виборах Президента України. 37. Аналіз правових судових позицій у виборчих спорах на останніх виборах Верховної Ради України. 38. Останні місцеві вибори в Україні: зріз судових справ. 39.Практика ЄСПЛ у виборчих спорах. 40. Удосконалення виборчого законодавства.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.